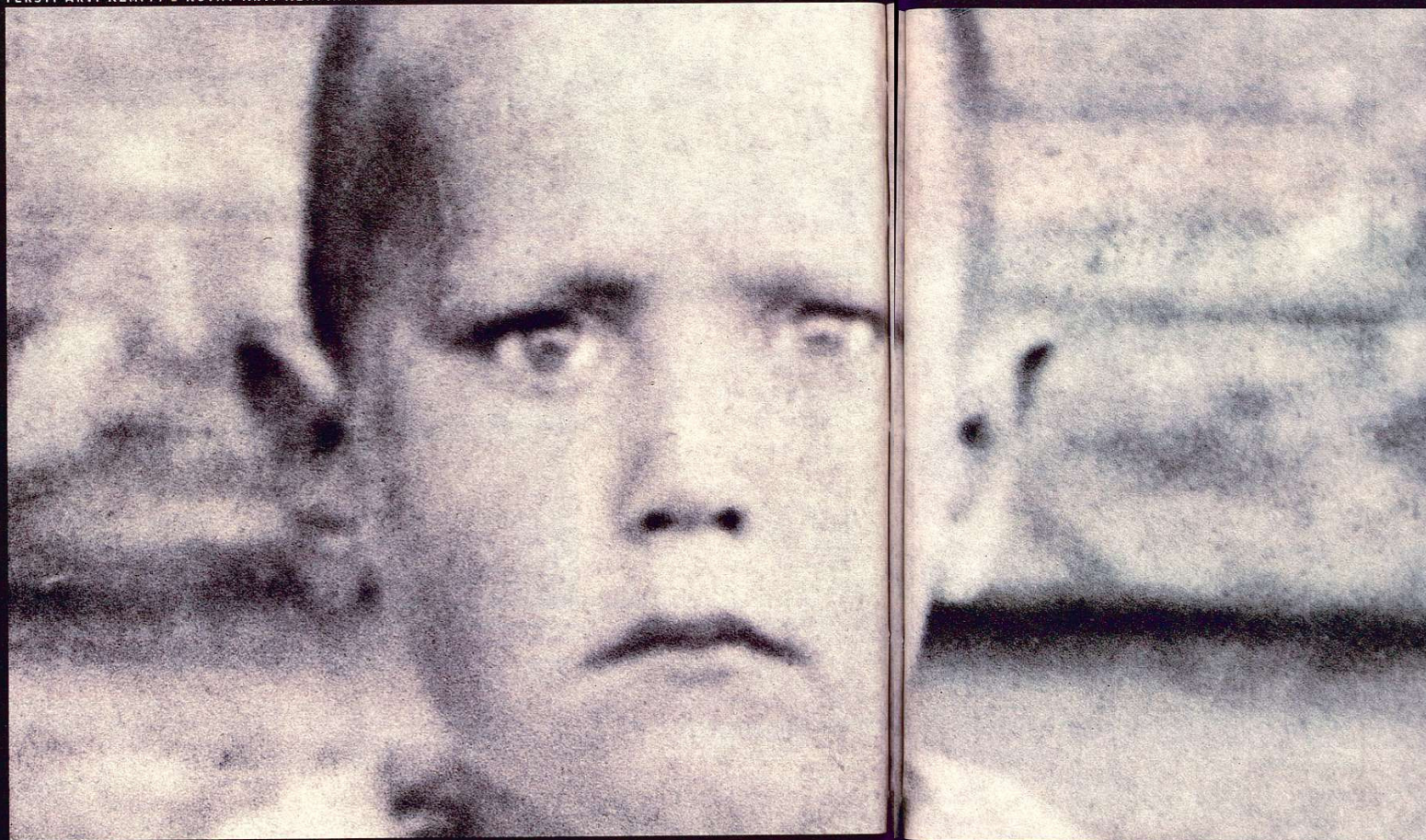

J ä ä t y n y t

TEKSTI ARVI KEMPPI ■ KUVAT ARVI KEMPIN ALBUMI

Inkeriläisen Arvi Kempin lapsuus oli siperialaista jätää, nälkää ja routaa. Nyt Kemppi, 67, asuu Suomessa.

Elvi ja Arvi kotona Himakkalassa 1930-luvun puolivälissä.

Tänään on 31.12.1988. Olen useaan kertaan yrittänyt kirjoittaa omasta elämästäni, mutta aina se on jäänyt kesken. Aloitan nyt taas kerran.

Siskoni Elvi oli syntynyt 1929 ja minä synnyin 1931. Lapsuusaika kului nopeasti eikä siitä ole jäänyt kovin paljon muistoja.

l a p s u u s

Äitini oli 33-vuotias, mutta hän näytti vanhukselta. Hänellä ei ollut tulevaisuutta, ainoastaan kolme nälkiintynyttä lasta.

Arvin vanhemmat isä Juho, äiti Katri (oik.) ja isän sisar Mari.

Pokrovskin tiilitehtaan asuntolan portailla 1951. Haitaria pitelevä Arvi on 20-vuotias.

Isäni **Juho Kemppi** oli kolhoosin johtaja, mutta lähes kirjoitustaidottomana ei osannut raportoida mm. eläinten vahinkotapauksista. Hän sai 10 vuoden työleirirangaistuksen. Sinä aikana äiti **Katri** (o.s. **Auvinen**) meni toiselle miehelle ja synnytti velipuoleni **Ilmarin** 2.8.1939. Ilmarin isä joutui niin erilleen, ettei hän koskaan tullut tietämään enempää äitini kuin Ilmarinkan myöhemmistä vaiheista. Sain 1960-luvulla tietää hänen eläneen Virossa.

Kyläni nimi oli Himakkala lähellä Toksovaa Hepojärven takana. Kylässä oli lähes sata taloa. Meillä oli hyvät naapurit. Äiti kävi kolhoosissa töissä. Meillä oli yksi lehmä ja koiria. Joissakin taloissa oli sika ja lampaita. Kylässä elettiin hyvin, puutetta ei ollut. Äiti paistoi joka lauantaan leipiä ja piirakoita koko viikoksi.

Kotimme oli Kärpmäellä ja siellä oli kylän kauppa, kolhoosin hallinto, klubi ja hevostallit. Se paikka oli kylän keskus: kaikki uutiset ja juorut lähtivät sieltä liikkeelle.

Talvisodasta en tiennyt juuri mitään, emmekä me lapset 1941 oikein ymmärtä-

net silloinkaan sodan alkaneen. Muistan kuitenkin, että naiset itkivät.

Äiti keitti viimeiset viisi perunaa

Syksyllä meidän kylään tuli valkovenäläisiä perheitä sotaa pakoon Karjalan kannakselta ja Sortavalan tienoilta. Meilläkin asuui kymmenlapsinen perhe. Niillä ihmisillä ei ollut mitään. Kyläläiset eivät heille juuri mitään antaneet, kun olivat itsekin joutuneet luovuttamaan lähes kaiken syötävän valtiolle.

Valkovenäläiset lähtivät myöhäsyksyllä, ja sen jälkeen alkoivat leningradilaiset käydä hankkimassa ruokatavaraa, etenkin perunoita. Sitten ruoka alkoi loppua meiltäkin. Uutena vuotena äiti keitti viimeiset viisi perunaa ja sanoi, ettei meillä ole tästä päivästä lähtien mitään syötävää.

Tammii- ja helmikuu oli meillä oikein vaikeaa aikaa. En ole koskaan kertonut, mitä jouduin tekemään. Varastin naapurin kissan. Asia ei ole milloinkaan unohtunut. Se osaltaan pelasti meidät nälkäkuolemasta.

Tiilitehtaan toverukset Arvi Kemppi (vas.) ja Rudolf Rooh. Rudolf asuu nyt Saksassa. Kuva on vuodelta 1945.

Ne kolhoosin ihmiset, jotka vielä jaksivat, lähtivät ensimmäistä kertaa sinä vuonna töihin maaliskuun 22. päivä. He olivat töissä puoleenpäivään saakka. Se toinen puoli on tekemättä vielä tänäkin päivänä.

Kaikkien on lähde tervä tänään

Puoliltapäivän tulivat sotilaat tienrasteikseen ja käännytivät niukalta aterialtaan töihin palaavat ihmiset takaisin. Kolhoosin konnttoriin tuli kolme siviilipukuista miestä, jotka ryhtyivät kirjoittamaan luetteloa ja lähettivät sanan, että kaikkien asukkaiden on tänään lähde tervä kylästä. Kukaan ei osannut sanoa mihiin.

Kun sain kuulla tästä, niin lähdin heti kotoa pyytelemään ruokaa taloista. Sinä päivänä ihmiset antoivat runsaasti. Menin sellaisiin taloihin, joista ei ennen ollut annettu.

Ukki oli aikaisemmin kuollut nälkään. Hän nukkui ikuuntaan navetassa. Emme olleet jaksaneet kaivaa hautaa.

Ne kolme miestä, jotka olivat tulleet meitä karkottamaan, hoivat työnsä hyvin. He heittivät vettä uuniin niissä taloissa, joista ei oltu lähdössä. Se oli jyrkkää touhua.

Autollinen vanhuksia ja lapsia lähti kylästä ensin. Panimme Elvin ja Ilmarin autoon, joka vei heidät Toksovan asemalle. Äiti laittoi heille evästä mukaan.

Minä lähdin äidin kanssa puolen yön jälkeen. Äiti veti kelkkaa valjailla ja minä työnsin takaa. Tuntui merkittävältä nähdä, että asukkaat lähtivät niin helposti. Kukaan ei tiennyt mihin oltiin menossa. Se päivä, 23.3.1942, jäi mieleeni koko iäksi. Siitä alkoi Inkerin kansan hajottamisen ajanlasku.

Meidän vaunun numero oli 13

Toksovan asemalla nousimme junaan ja tulimme myöhään seuraavan päivän iltana Laatokan rantaan. Autot lähtivät ajamaan

jäätiä myöden. Minä istuin aivan kuljettajan takana. Sitten vesi alkoi kohista pyörrien alla. Kuljettaja peruutti ja käänsi vasemmalle. Silloin minä nukahdin. Kun heräsin, olimme Kaponassa.

Saimme siellä ruokaa. Meillä kaikki meni hyvin, kun äiti tiesi, ettei nälkäisille lapsille saa antaa paljon kerrallaan.

Kaponassa meidät pantiin härkävaunuihin. Meidän vaunun numero oli 13. Yksi perhe oli eestiläinen, opettaja ja kaksi tyttäretä, ja kaikki muut olivat meidän Himakkalan kylästä. Kun tultiin kysymään, kuka on teidän vaunussa vanhin, kaikki olivat ensin hiljaa. Sitten se eestiläinen nainen ilmoitti, että hän on täällä johtaja. En käsitä, miten olisimme selviytyneet ilman häntä.

Vaunu oli kylmä. Keskellä oli pieni peltikamiina, ja keksimme jonkin keinon kuumentaa vettä. Kahta puolen keskellä olevaa ovea oli lavitsat kahdessa kerroksessa. Ylhäällä oli ne perheet, joilla oli lapsia. Siellä oli vähän lämpimämpää.

Äitini oli silloin 33-vuotias, mutta hän näytti partakasvoiselta vanhukselta. Hän

oli ihminen, jolta oli riistetty koko elämä ja jolla ei ollut enää mitään tulevaisuutta, ainoastaan kolme nälkiintynyttä lasta. Ilmarilla, joka oli kaksi ja puolivuotias, oli ripuli. Hän vain makasi hiljaa ja pyysi leipää. Usein hän pyysi linuja. Ne olivat hiutaleita, joita vuotiin tuoreesta perunasta ja paistettiin peltikamiinan päällä. Kun otin häntä kädestä ja nostin sen ylös, niin aurinko näkyi nahan läpi.

Suurilla asemilla oli isot saunat. Niissä ei ollut löylyä, mutta paljon suihkuja. Kaikki vietiin sinne yhtä aikaa. Minä en tiennyt mitään näisten kuukautispäivistä. Nyt ymmärrän, miten kauhealta naisista ja työtöistä on tuntunut, kun heillä ei ollut mitään intiimitehtiä.

Kemppin perheen pakkomatka Himakkalan kylästä alkoi 23.3.1942. He päätyivät 27.6.1942 Tit-Aryyn lähelle Jäämeren rantaa. Arvi Kemppi oli tuolloin 11-vuotias. Siperia jäi taakse, kun Kemppi pääsi Petroskoihin 15.2.1952.

Kuukauden junamatkan jälkeen tulimme Tseremhovan kaivoskaupunkiin Baikalkjärven tienoilla.

Kuljimme povaamassa

Minulla ei ollut mitään tekemistä. Olin aina nälkäinen. Eräänä päivänä lähdin kiertelemään pyytääkseni itselleni ja perheelle syötävää.

Eräällä kerralla yhdelle veräjälle tuli vanha nainen, joka antoi minulle leipää. Minä en juurikaan osannut venäjää vain suomea, enkä ymmärtänyt, mitä hän tahtoi. Sitten paikalle tuli pitkä mies, jolla oli mustat lasit. He alkoivat selvittää minulle, että jäisin siihen taloon. Arvelin ymmärtäväni, että he tahtivat minut sen sokean miehen taluttajaksi. Sanoin, etten minä voi nyt jäädä, minun on mentävä äidin luo.

Varhain vapunaatonan lähdin äidin kanssa sinne minun työpaikkaani, jos sitä niin voi sanoa. Meidät otettiin hyvin vastaan. Sen miehen vaimokin oli sokea ja heillä oli kolmen kuukauden ikäinen poika. Äiti säikähti vaimon kamalaa ulkonäköä. Hän oli erikoisen näköinen burjatilainen mongoli. Vaimon nimeä en muista, mutta miehen nimi oli **Djadja Kolja**.

Työni alkoi seuraavana päivänä. Djadja antoi minulle kätensä ja läksimme rinnakkain kylille. Kuljimme talosta taloon povaamassa ihmisille. Etenkin ne naiset, joiden miehet ja pojat olivat sodassa, halusivat kuulla omaistaan. Hän löysi jokaiselle lohduttavat sanat. Niin me aloimme tienata ruokaa ja rahaa. Ensin kuljimme lähimmissä taloissa ja kylissä, mutta vähitellen matkat pitenevät kun voimani karttuivat. Olin hyvä oppimaan, kun kuulin koko ajan vain venäjää.

Se oli kaunis silpirataslaiva

Kesäkuun alussa 1942 olimme palaamassa Angarajolta. Meitä vastaan tuli nuori tyttö, joka kertoi, että äitini oli käynyt etsimässä minua, meitä lähdetään viemään jonnekin eteenpäin.

Minä hätäännyin. Kolja-setä lohdutti, että älä pelkää, kylä me vielä edhimme. Hän pyysi minua kuvailemaan sen paikan, jossa olimme. Hän tiesi, että siinä lähistöllä kulkee oikopolku. Kun tulimme kotiin talon emäntä kertoi, että äiti oli ollut siellä edellisen yön. Hän oli lähtenyt aamulla ja sanonut, että he ovat kaikki Svirsikin kaupungin satamassa Angarajoen varrella. Ei ollut aikaa edes syödä. Kolja antoi minulle evästä ja 25 ruplaa rahaa. Läksin juosten ja löysin äitini satamasta yhden nuotion luota. Hiivin hiljaa hänen luokseen ja tartuin olkapäästä. Kohtaamisessa oli suuri ilo.

Meille sanottiin, että astukaa rantaan. Tässä on nyt kotinne. Olimme matkanneet tuhansia kilometrejä Jäämeren rannalle.

Meitä kuljetettiin Angarajokea pitkin pohjoiseen Sajarskiin ja sieltä autoilla 270 kilometrin päähän Ust-Kutin kaupunkiin Lenajoen varrella. Nousimme jälleen laivaan, se oli kaunis kolmikerkroksinen iso siipiraslaiva Lenin. Jatkoimme matkaa useita vuorokausia.

Eräänä aamuna heräsimme Jakutskin kaupungin kohdalla yli tuhannen kilometrin laivamatkan jälkeen. Lena oli kauhean leveä ja peilityni. Meitä ei siinä kauan pidetty, vaan meidät pantiin vanhaan joki-laivaan, jota sanottiin barsaksi. Olisiko se ollut proomu?

Kun joella nousi tuuli, niin barsa natsi ja notkui. Oli kylmää ja sateista. Meitä pelotti kovin. Välillä barsa oli rannassa odottamassa parempaa säätä.

Pysähdyimme viimein hiekkarantaan, jossa oli korkea pengeri. Meille sanottiin, että tässä on nyt teidän kotinne, astukaa rantaan. Olimme matkanneet Lenajokea pitkin tuhansia kilometrejä lähelle joen suuta ja Jäämeren rantaan. Paikan nimi oli Tit-Ary. Se oli iso saari. Oli kesäkuun 27. päivä 1942. Olin 11-vuotias.

Telttakylä syntyi jo samana iltana

Ei siellä mitään kaupunkia ollut, vain hautausmaa ja yksi asutus rakennus. Sen ovipielessä oli numero 5. Se tarkoitti, että saarella oli viisi rakennusta. Numero 1 oli konttori, numero 2 kauppa, numero 3 oli pelkkä sinert, joiden välissä paikattiin verkkoja ja nuottia, numero 4 oli liiteri ruokatarvareita varten ja numero 5 siis asuinrakennus.

Naiset pelästivät ja pyysivät päälliköltä, ettei heitä jätettäisi siihen paikkaan. Päällikkö lupasi, että kun karavaani tulee joen suulta takaisin, se ottaa meidät mukaansa. Karavaani ei edes pysähtynyt saarelle. Niin meidän oli jäätävä siihen.

Barsasta oli purettu rannalle lautoja, tiliä, hirsii, kivihiiltä, jauhoja, suolaa ja sokeria. Mukana oli myös paljon teltoja.

Iso telttakylä syntyi jo samana iltana, vaikka ei siellä iltatullut ollenkaan, aurinko paistoi vuorokaudet umpeensa. Kenelläkään ei ollut kelloa.

Talveen mennessä oli jonkinlaiset asunot valmiina. Seinät oli tehty tuoreista laudoista. Niiden väliin pantiin hiekkaa. Kun laudat kuivuivat, hiekkaa valui pois. Asunnoissa tuuli. Mukana oli tuotu kovaa valkoista paperia, jota liimattiin ikkunoiksi. Kun ovi avattiin ja suljettiin, paperit hölskivät edestakaisin ja viimeinen halkesivat.

Asumme parakissa numero 2. Yhdessä 12 neliömetrin huoneessa oli kolme perhettä, yhteensä 11 henkeä. Meitä oli äiti ja kolme lasta. Toisessa perheessä oli mies ja vaimo kahden poikansa kanssa. Kolmannessa perheessä oli äiti sekä tyttö ja poika. Rakensin itselleni lavitsan ylös lähelle kattoa. Siellä oli vähän lämpimämpää.

Me lapset kävimme koulua, aikuiset olivat kuka missäkin töissä. Joku opetti meitä maalla eläviä kalastamaan. Nuotta oli 300 metriä pitkä ja se laskettiin joen poikki ja sitä vedettiin tunnin verran kilometrin matkan. Sinä vuonna oli joessa paljon kalaa.

Mutta kesä oli lyhyt. Jo elokuun lopulla alkoi aikamoinen talvi. Emme oikein tienneet, mikä meitä odotti.

Kukaan ei voinut auttaa, kaikki olivat sairaita

Vitamiinien puute teki ihmiset kovin sairaita. Meidän kimmupuumme hyökkäsi se kamala Pohjolan tauti. Aamuisin ikenet olivat kovin turvonneet ja hampaista vuosi verta ja ne liikkuivat kovin. Otin puupalikan ja pureskelin sitä. Hampaat asettuivat paikoilleen. Kuka ei niin huomannut tehdä, häneltä hampaat tippuivat. Ja nälkä oli aina. Jalvoja kivisti ja poltti niin, että en tahtonut saada missään rauhaa.

Veljeni Ilmari oli jalat kippurassa sängyssä, eikä hän voinut oikaista niitä. Kun me käännettiin häntä toiselle kyljelle, hän itki ja huusi, että alkää, minuun koskee. Ei kukaan voinut auttaa, kaikki olivat sairaita.

Äiti kävi töissä, mutta en muista, mitä hän kävi tekemässä. Minä kävin koulussa minkä jaksoin. Opin kovin kehnosti. Minulla ei ollut voimia ja osasin venäjää hyvin heikosti.

Koulussa oli myös laulutunteja, ja minä lauloin jo silloin. Ääneni oli niin korkea, että työtökään eivät voineet laulaa kanssani. Kun lauloin klubin lavalla, niin jälkeensä pojat matkivat ääntäni. Minä kärsin siitä niin, että menin johonkin syrjään ja itkin siellä. Ajattelin, että ainakin minun pitäisi oppia venäjää, että kukaan ei tietäisi minua suomalaisiksi.

Sofi-täti (keskelä) pelasti Kempin perheen paleltumelta Tit-Aryssa. Myöhemmin Katri ja Ilmari kutsuivat vanhainkodissa asuneen Sofin asumaan luokseen Pokrovskiin. Haitari sylissäan istuva Ilmari kuoli 1980 Kirovissa 41-vuotiaana.

Armeljan kuoron solistina Itä-Saksassa. Kempin kävi palvelusvuosinaan neljästi laulamassa myös Suomessa.

Tuli pitkä, kylmä talvi. Aurinkoa ei näkynyt lainkaan. Revontulet paloivat yöllä ja silloin oli valoisampaa kuin päivällä. Usein oli kauheat lumituuskat. Tuiskussa saattoi helposti eksyä. Moni eksyikin ja paleltui kuoliaaksi.

Seinät ja katto tulivat vähitellen valkoisiksi

Kevät oli kaunista aikaa. Joki oli aukeamaisillaan ja mahtavat jäälautat rymistivät kovalla vauhdilla kohti rantaan ja nousivat maalle. Sama toistui melkein joka kevät vaarallisena, mutta kauniina.

Ihmisii kuoli paljon ja hautausmaat su-

renivat. Etenkin liettualaisia kuoli. He olivat intelligenttejä ja hyvin päteviä ihmisiä. Oli hyviä musiikki-ihmisiä, opettajia, upseereita. Inkerin kansa oli tykkänään toista maata. Me olimme työkansaa, maalta tulleita ja ruumiilliseen työhön tottuneita.

Muistan sellaisia liettualaisia nimiä kuin **Vervsis Algis, Menkjävitšus Bogdan ja Aldona, Jankauskas**. Uskon, että nämä ihmiset ovat vieläkin elossa ja elävät omassa Liettuaan ja rakastavat ja puolustavat omaa isänmaataan. Siinä he ovat aivan oikeassa varsinkin kaiken kärsimänsä jälkeen.

Inkerin kansa ei osaa puolustautua eikä ilmeisesti pysty nousemaan sortajaansa

Minä lauloin jo silloin. Pojat matkivat korkeaa ääntäni. Ajattelin, että minun pitää oppia venäjää, että kukaan ei tietäisi minua suomalaisiksi.

aan samoihin kohtiin nousivat jääpurilaat. Aamulla herättyäni panin kengät jalkaani ja potkin ne jääpurilaat pois.

Onneksi pääsimme lämpimään maamökkiin

Metsää seudulla ei juurikaan ollut ja menimme kauaksikin hakemaan puita. Kelkkaan panimme kirveen, lapion ja rautakangen. Kun huomasimme hangesta pilkistävän puunkoksan, aloimme kaivaa. kaivoimme loputkin sammalen alta. Oli aikamoinen hiki ennen kuin puu oli kelkassa.

Uusi vuosi otettiin juhlien vastaan. Minä hain joen takaa neulasettoman puun keskelle huonetta. Teimme paperista koristeita ja ripustimme ne »kuuseen». Sitten lauloimme ja tanssimme kuusen ympärillä. Lauloimme kaikki laulut läpi yhä uudestaan ja uudestaan. Lopuksi sytytimme joulu-kuusen palamaan ja menimme nukkumaan. Ei tarvinnut pelätä tulipaloa, kun seinät ja katto olivat jäässä.

Kun äiti kertoi kaupan leipäjonossa meidän olosuhteista, eräs iäkäs nai-

Vanhin tytär Elviira (oik.) 21-vuotiaana, yhdeksän kuukauden ikäinen Mikko, Elviiran aviomies Konstantin, 23, ja sisar Marina 16-vuotiaana. Kuvia vuodelta 1977.

nen sanoi, että heillä on lämmin maamökki, tulkaa sinne asumaan. Siellä oli jo ennestään eräs nainen kahden tyttärensä kanssa. Oli meidän pelastus, että pääsimme sinne. Muutoin olisimme paletuneet kuoliaaksi.

Vanhin tytär Elviira (oik.) 21-vuotiaana, yhdeksän kuukauden ikäinen Mikko, Elviiran aviomies Konstantin, 23, ja sisar Marina 16-vuotiaana. Kuvia vuodelta 1977.

nen sanoi, että heillä on lämmin maamökki, tulkaa sinne asumaan. Siellä oli jo ennestään eräs nainen kahden tyttärensä kanssa. Oli meidän pelastus, että pääsimme sinne. Muutoin olisimme paletuneet kuoliaaksi.

Katri Kemppi kuvattuna hieman ennen 1967 tapahtunutta kuolemaansa.

koiraa. Joskus hän jätti muutaman kotiin, ja niillä minä ajoin puita hakemaan. Koirilla oli hauska ajella.

Saatoin yksin siskoni hautausmaalle

Kovat tuiskut peittivät maamökin joskus niin, että vain savupiippu jäi näkyviin. Ovi avautui sisäänpäin, muutoin emme

Itä-Saksan komennus kesti yhdeksän vuotta. Vanhin tytär Elviira isän kanssa Brandenburgin portilla

olisi päässeet ulos lainkaan. Mökin eteen tehtiin lumesta porstua ja siihen laitettiin lumiraput alas maamökkiin.

Ikkunalasia ei isossa ikkunassa ollut lainkaan, mutta syksyllä siihen kiinnitettiin 20 senttiä paksu jääpala joesta. Sisäpuolelta sitä piti aika ajoon raaputtaa, koska siihen muodostui lumikerros. Aikaa myöden se oheni ja oheni ja lopulta siihen tuli reikä. Sen päälle liimattiin uusi jääpala.

Ensimmäisen talven jälkeen Elvi oli kovin sairas. Hän ei jaksanut odottaa kevään tuloa, vaan kuoli pois. Ilmarikin oli kovin sairas, eikä noussut sängystä lainkaan, mutta hän kuitenkin selviytyi.

Minä mittasin Elvin pituuden ja olkapäistä leveyden ja vein mitat haudankaivajalle. Elvi pantiin kirstuun, mutta se oli liian kaita. Olin ottanut mitan olkapäistä, kun ne olisi pitänyt ottaa kyynärpäiden kohdalta. Kätet jäivät korkealle, mutta koska kirstu-kin oli korkea, niin ne kuitenkin mahtuivat. Äiti ei jaksanut lähteä saattomatkalle ja niin minä yksin saatoin siskoni hautausmaalle.

Äiti ei enää jaksanut, vaan joutui sairaalaan. Hän oli niin huonona, ettei minua laskettu hänen luokseen. Minä jäin sairaan veljeni kanssa kotiin ilman rahaa ja ruokaa. Menin konttoriin ja kerroin tilanteemme. Meidät otettiin sitten lastenkotiin.

Olimme lastenkodissa päivisin ja tulimme yöksi kotiin, sillä siellä ei ollut yöksi tilaa. Minä menin sinne joka aamu Ilmaria selässäni kantaen. Meitä oli siellä noin 25 lasta.

Veimme susilta niiden saaliin

Sofi-tädin ottopoiika Oivo huomasi kerran kotiin palatessaan, että sudet olivat tappaneet useita poroja. Toinen kylki oli kaluttu, mutta aluspuoli oli syömättä.

Hän pyysi minua mukaansa. Matkaa sinne oli noin viisi kilometriä. Lastasimme koirarekeen viisi, kuusi poronpuoliskoja. Koirat olkoivat hermostua ja Oivo sanoi, että nyt täytyy kiirehtiä.

Ajoimme joen yli ja nousimme korkealle mäelle, jossa aioimme levätä. Silloin meitä lähestyi kaksi susilaumaa eri puolilta. Koirat rupesivat kovin haukkumaan ja lähdimme kovaa vauhtia ajamaan mäkeä alas. Sudet eivät kuitenkaan lähteneet enää peräämme, kun ihmisasunnot olivat näkyvissä.

Toinen talvi Tit-Aryssa oli kulunut. Eräänä aamua oli lattialla vettä lähes sängyn pohjaan saakka. Yritimme kaivaa oja, mutta ilman rautakankeja se ei syntynyt. Ruvettiin ämpäreillä kantamaan vettä pois. Sekään ei auttanut. Vastaroudan sulettua vesi valui maarinteessä olevasta mökistä pois.

Tit-Ary oli pohjoinen risteyspaikka. Etelästä tuli karavaanit, pohjoisesta koiravaljakot ja idästä porot. Toisinaan olikin kylässä sellainen vilkse, että älä muuta virka. Koirat olivat kylässä kesät talvet. Koiraa kun tulet ymmärtämään, niin niiden kanssa on mukavaa ja mielenkiintoista. Uskon, että koirat rakastavat toisiaan kovin.

Kevät 1945 oli kaunis. Sota loppui. Meille tieto tuli myöhässä. Kylässä oli vain yksi radio. Se ripustettiin talon ulkoseinälle ja kaikki tulivat sitä kuuntelemaan. Sodan loppuminen oli kaikille suuri ilo. Tietysti ajattelimme, että nyt meille koittaa vapaus. Mutta ei, vielä meni monia vuosia.

Elämän taistelu oli kovaa, enkä minä jaksanut käydä koulua. Äiti ei tiennyt niin paljoa, että olisimme tulleet toimeen. Pääsin suutarinverstaaseen oppilaaaksi. Puolen vuoden kuluttua vastasin omasta työstäni. Ompelimme uusia saappaita ja paikkasimme vanhoja jalkineita.

Nälän tuska oli aina mahassa

Saatuamme luvan lähdimme elokuussa 1946 Tit Arysta. Saavuimme tuhat kilometriä etelämmäksi Pokrovskiin lähellä Jakutskin kaupunkia. Perille saavuttuamme oli jo synkkä syksy. Meidät jaettiin

Sodan loppuminen oli kaikille suuri ilo. Toivoimme, että nyt meille koittaa vapaus. Mutta ei, vielä meni monia vuosia.

kahteen ryhmään, osa joutui sovhoosiin ja osa tiilitehtaalle.

En ole kurjempaa elämää kokenut kuin siellä tiilitehtaalla. Hoidin hevosiä ja toisinaan vedätin niillä puita metsästä ja vettä joesta. Kovalla pakkasella tynnyreiden sisään ja uloskin syntyi jääkerros, joka oli hакattava aina välillä pois. Huopaset olivat paksussa jäässä, joka ei lähtenyt pois kuin sulattamalla. Niitä ei voinut vaihtaa, kun oli vain yhdet.

Olin 16-vuotias ja nälän tuska aina mahassa. Olin niin vähävoimainen, etten jaksanut aamuisin vetää länkkiremmiä kiinni. Johtaja tuli aina tekemään sen puolestani eikä koskaan sanonut mitään.

Toukokuussa menimme kaikki tekemään tiiliä. Oli kova urakka tehdä kolmessa kuukaudessa kolme miljoonaa tiiliä. Työkenttelimme kolmessa vuorossa. Rukkaspari annettiin kuukau- deksi, mutta ne kestivät vain viikon.

Nuorisolla oli omat nuorisolle kuuluvan ajatuksensa. He lauloivat, tanssivat, rakastivat ja iloitsivat nuoruudestaan, vaikka oli kova nälkä. Meillä oli aina esityksiä. Lauloin yksinlauluja ilman säestystä. Siellä oli kyllä eräs hanurinoittaja, mutta minä en älynyt mennä pyytämään säestystä.

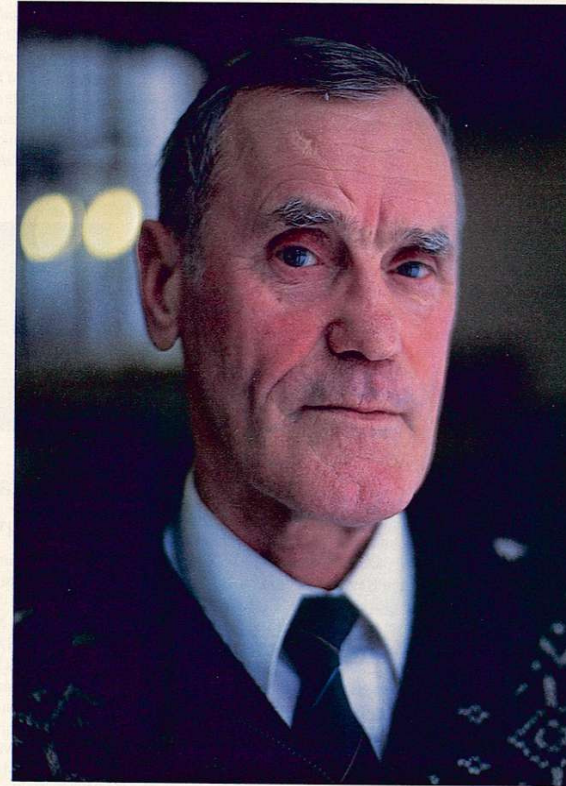
Nuoret pojat jokilaivoihin

Pokrovskissa oli sanatorion puuseppänä suomalainen Pekka Lyly. Hän oli ammattimies, mutta ei osannut lainkaan venäjää. Hän oli lähössä Jakutskiin ja pyysi minua mukaansa tuliksi. Äiti vastusteli, mutta mi-

nulle ei tullut mieleenkään miten maamalla kävisi. Niin kova into oli lähteä.

Jakutskissa meidät pantiin tekemään laivan kansia. Kun me teimme yhden kannen, venäläiset tekivät kolme. Emme ansainneet paljon mitään. Pekka sanoi, että meidän kansia kestää kolme vuotta.

Koska ansaitsimme niin vähän, Pekka otti lopputilin. Minä menin Jakutskin ta-

Arvi Kemppi tänään. Hän muutti Suomeen vuonna 1993.

lonrakennuslaitokseen. Silloin oli kesä 1948. Tein milloin mitään töitä.

Päsin asumaan yhteisasuntolaan. Kuulin toisilta asukkailla heidän surullisia tarinoita. Arvelin, että minulle ei voisi sellaisia murheita sattua. En ymmärtänyt, että ihminen voi tehdä elämässään paljon virheitä.

Huhtikuun loppupäivinä 1949, kun Lena alkoi Jakutskin kodalla vapautua jäästä, meidät nuoret pojat määrättiin jokilaivoihin. Minulla oli hyvä kaveri laivassaolajana. **Anatoli Kolakov.** Lauloimme paljon yhdessä töitä tehdessämme.

Seilasimme koko kesän edestakaisin Lenajoella. Aika kului oikein mukavasti, vaikka nälkä olikin koko ajan.

Kerran kuussa piti käydä ilmoittautumassa

Äiti asui Ilmarin kanssa Pokrovskin tiilitahtaalalla. Minua alkoi yksinäinen elämä kyllästyttää. Kun äiti kirjoitti, että hänellä on ongelmia, päätin palata.

Menin jälleen hevostöihin. Oli vuosi 1950. Kesällä tehtiin tiiliä, jälleen se kolme miljoonaa kappaletta. Ja kerran kuussa piti käydä ilmoittautumassa komendantin toimistossa: onko porsas karsinassaan.

Äiti oli kirjeenvaihdossa sen Sofi-täidin kanssa, joka pelasti meidät Tit-Aryn saarella kuolemasta kylmään. Sofi-täti oli vanhainkodissa, ja aprikoimme äidin kanssa voisimme puolestamme auttaa häntä otamalla hänet luoksemme asumaan. Hän otti suurella ilolla vastaan tarjouksemme.

Sofi-täti oli kovin reumatismien vaivama eikä päässyt ollenkaan kävelemään. Mutta hän oli ihminen, jonka laista en ole koskaan tavannut. Sairaudestaan huolimatta hän oli aina iloinen ja jutteli kauuniisti ihmisten kanssa silmät sähkönen. Hän oli aina täynnä optimismia eikä näyttänyt surujaan lainkaan. Hän teki elämämme kotona iloiseksi.

Istuin kymmenen vuorokautta samassa paikassa

Oli kulunut vuosi siitä, kun olin toistamiseen tullut tiilitahtaalalle. Töistä tultessani äiti tuli minua vastaan ja ojensi minulle kolmikolkkaisen kirjeen. Se oli isältä.

Isä oli kuullut Jakutiasta palanneilta naapureiltamme, että olimme elossa. Hän pyysi minua tulemaan Petroskoihin. Sanoin äidille, että minä en jätä häntä koskaan. En koskaan unohda, miten iloiseksi hänen kasvonsa tulivat.

Äiti kuitenkin sanoi, että nyt minun rauhani on loppunut. Minä kysyin, miksi se on loppunut. Mutta hän ei siihen minulle vastausta antanut. Tulin sen tuntemaan vasta paljon myöhemmin.

Minua ei päästetty Siperiasta yhtä aikaa perheeni kanssa. Vasta toinen kutsu Petroskoiin teatterista auttoi. Sen oli vahvistanut Otto Ville Kuusinen.

Aloimme suunnitella pois lähtöä Siperiasta. Kesällä 1951 äitini, Sofi-täti ja Ilmari lähtivät Petroskoihin. Komendantitoimisto ei kuitenkaan päästänyt minua lähtemään. Koska olin tottunut yksinelämiseen, ei se kovin vaikeaa ollut.

Isä työssä Petroskoiin suomalaisessa teatterissa ja teatteri lähetti kutsukirjeen, mutta sitä kirjettä ei minulle näytetty. Kirjoitin, etten ole mitään kutsua saanut. Teatteri lähetti uuden kutsun, jonka oli vahvistanut **Otto Ville Kuusinen.** Silloin oli joulukuun 1951. Pääsin lähtemään tammikuun 22. päivänä 1952. Tiilitahtaan autolla pääsin ilmaiseksi 1 200 kilometrin päähän Neverin kaupunkiin.

Matka kesti kolme vuorokautta. Mootoria ei saanut koko aikana pysäyttää, koska se olisi muutoin jäänyt. Neverissä oli outoa nähdä pitkää aikaa veturi ja juna. Vaihdon Irkutskissa junaan ja koska minulla oli hieman rahaa jäljellä, ostin istumapaikan. Kymmenen vuorokautta minä istuin siinä samassa paikassa.

Vesi vain suihki huopatosuistani

Moskovassa satoi vettä. Minulla oli huopikkaat, turkki, karvahattu ja isot rukaset. Uskon, että olin mahtavan näköinen. Kun menin metroon, ei viereeni tullut ketään istumaan.

Olin epähuomiossa ostanut Moskovassa lipun vain Leningradiin saakka. Viimeisillä rahoilla lähetin sähkösanoman Petroskoihin.

En päässyt mihinkään lämmittelemään ja kävelin sen yön Leningradissa niin, että vesi vain suihki huopatosuistani. Oli vähän nälkäkin, mutta ei se paljon haitannut, sillä oli riemu rinnassa olla omassa kotikaupungissa.

Seuraavana päivänä sain postissa sata ruplaa, ostin junalipun ja olin seuraavana aamuna Petroskoissa. Oli 15. päivä helmikuuta 1952, kun matkani päättyi. Äiti ja isä olivat asemalla vastassa. Isääni en ollut nähnyt 14 vuoteen. □

Arvi Kempistä tuli ammatilaulaja. Varusmiespalveluksensa jälkeen hän jäi armeijaan ja lauloi sen kuorossa tenorina 27 vuotta, niistä yhdeksän kului Berliinissä. Kemppi muutti Suomeen 1993. Hänellä on kaksi tyttärtä ja neljä lastenlasta. Tyttäret perheineen asuvat myös Suomessa. Kemppi laulaa Viipurin Lauluveikossa. Hän on hankkinut itselleen luvan laulaa myös Helsingin asematunnelissa.

Suomalaisia jo 1600-luvulta

■ Arvi Kempin äidinpuoleinen suku, Auviset, oli asunut Parikkalassa jo 1600-luvulla.

Arvin isoisä **Mikko Sakarinpoika Auvinen** (s. 22.4.1878) tuli vanhempiensa mukana Suomesta Pietarin seudulle noin 1880 suuren sisarusparven kera. Kulkutaui surmasi vanhemmat melko pian sen jälkeen ja lapset joutuivat »kruununkotiin». Kun Mikko oli 10-vuotias hänet annettiin paimenpojaksi. Myöhemmin hän oli Toksovan pappilan renkinä ja hevostamiehenä 18 vuotta.

Arvin isoisä **Aleksandra** (s. 1.7.1883) oli myös lastenkodin kasvatti. Aleksandra oli ortodoksi, mutta Matoksin luterilainen pappi suostui kuitenkin vihkimään heidät 23.10.1905.

Arvi Kempin äiti syntyi 12.9.1908 ja meni naimisiin Juho Kempin kanssa, joka oli inkerinsuomalainen. Heidät vihittiin 1928 Toksovan kirkossa. □

Maksuton asiakaspalvelu 0800 411 041 Monaco • Tanska • Thaimaa • Tšekin tasavalta • Tunisia • Turkki • Ukraina • Unkari • USA • Uusi-Seelanti • Valko-Venäjä • Vatikaanivaltio • Venäjä • Vietnam • Viro
www.telia.fi

Voita makea matka maailmalle.

Osallistu OmaMaa -arvontaan ja voita kymppitonin matkalahjakortti!

Toimi näin: soita **Telian asiakaspalveluun 0800 411 041** ja tee ilmainen **OmaMaa** -sopimus. OmaMaa -palvelulla soitat mehevän edullisesti yhteen valitsemasi maahan, kaikkiin numeroihin. Palvelun voi kytkeä kotipuhelimeen sekä GSM-liittymistä Telia City Basiciin, Telia City Siimiin ja Radiolinjan liittymiin. Kun olet tehnyt sopimuksen, jokainen 15.6.-15.8.99 välisenä aikana **994**-ulkomaantunnuksella soittamasi OmaMaa-puhelu on yksi arpa. Arvomme kaikkien osallistuneiden kesken **neljä 10.000 mk matkalahjakorttia**. Arvontapäivä on 31.8.99. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti. Lisäherkkuna tarjoamme **OmaMaa-puhelut kilpailuajana erikoishinnoin!**

Voit osallistua arvontaan myös lähettämällä postimerkillä varustetun postikortin osoitteeseen Telia Finland Oy, Kuluttajapalvelut, PL 24, 01601 Vantaa. Kirjoita korttiin nimesi, osoitteesi ja puhelinnumerosi.

994
ulkomaansuunta